

ה. בענין הדפסת הברייתא הזאת

למען כל ישאלני איש אם אמת שהברייתא הזאת היא הנזכרת במשנה וגמרא בפ"ב דחגיגה אם כן מי הרשה לנו להדפיסה הלא תנן אין דורשין במע"ב בשנים. לכן הנני נדרש ללא שאלוני וטרם יקראוני אנכי אענה. כי שתי תשובו בדבר. הראשון כי כבר השיבו על שאלה המוטעה הזאת רבים מהרבנים והמקובלים ומהם הרב הגאון החכם הכולל מו"ה יצחק דלטאש ז"ל בפסקו הנדפס בספרי הזוהר בתחלתו. ואמר כדברים האלה. הנה המשנה ליכא לאפלוגי דבהדיא התירה במעשה בראשית ביחיד בין חכם ומבין מדעתו בין לא דהא בשנים קתני ודייקנא בשנים הוא דאין דורשין הא ביחיד שרי וכ"ת ביחיד וחכם ומבין מדעתו אי"כ מה בין מע"ב למעשה מרכבה הא נמי ביחיד ומבין מדעתו שרי אי"כ במע"ב ביחיד ואפילו אינו חכם ומבין מדעתו ובמרכבה עד שיהיה חכם ומבין. וכ"ש בינו לבין עצמו עכ"ד. ובתשובותיו הנדפסות בוויצ'ן ש' כת"ר הרבה להשיב על אותם שפקפקו על הדפסת ס' הזוהר בעבור פן יטעה בו איש בעד ולא ידע. ופיהו פתח בחכמה ואמר התורה אמרה והלכת בדרכיו ומצינו שהוא יתברך אמר נעשה אדם ואמרו בב"ר כיון שהגיע משה לקרא זה אמר רבון העולם מה אתה נותן פתחון פה למינים אמר לו כתוב והרוצה לטעות יטעה. וכן אמר הרמב"ם בהקדמתו למו"נ בשיאות לאחד מעולה ולא יאות לעשרת אלפים סכלים אני בוחר לאמרו לעצמו ולא ארגיש בגנות העם הרב ההוא. והרב ר' יוסף בן החבר ר' אברהם ז"ל דיין דק"ק אמ"ד המגיה והמו"ל ראשונה את הספר רוזאל כתב בהקדמתו כי ממה שאמרו בגמרא אין דורשין ליחיד וכו' אבל אם הוא חכם ומבין מדעתו רשאי לדרוש לפניו משמע אפילו דרך דרש. אבל בלא דרש רשאי ללמוד אף שאינו מבין כל כך מדעתו כגון ע"י ספר עיי"ש. – והתשובה השניה היא כי לא אני הנני מדפיסה הראשון כי כבר הדפיסוה בספר רוזאל. ואנכי לא באתי כי אם להציל כבודה להראות כי שמה החסרון יתר מהנדפס ומעט הנדפס הוא מעורבב ומוטעה עד כי לא היתה תפארת הברייתא הזאת עליה.

27/07/2018

ו. תכונת הכתב יד אשר לפני

הברייתא הזאת מצאתיה בכת"י פה עה"ק ירושלם ת"ז. הספר הוא בגודל רבע גליון על נייר עב ואדום נוטה למראה קלף. ובו מקובץ הספרים האלה: א. פרקי היכלות (אשר הוצאתי לאור בשנת תרמ"ט). ב. מעשה מרכבה. הוא הנדפס בספר ארזי לבנון וינציא שס"א בשם "פרקי היכלות" או "מס' היכלות" ויש בו שינויים מהנדפס. ג. סדר רבה דבראשית דמרכבה דר' ישמעאל כהן גדול. הוא הספר שממנו הדפסתי הספר הלז. ד. מתחיל אמר ר' ישמעאל באותה שעה בא מטטרון שר הפנים והחזיר לי נשמתי והעמידני על רגלי ועדיין לא היה בי כח לומר שירה לפני הקב"ה לפני כסא כבודו וכו'. והוא הכתוב בבהמ"ד ח"ה צד 171 אבל יש בו חוספות ושינויים רבים מהנדפס שם ולדעתי הוא ספר היכלות או היכלות זוטא. וכתבתי בארוכה אדוהם בפרטות במאמרי

"פתח ההיכלות" אשר אקוה להוציאו לאור בקרוב אי"ה 6 בסופו כתוב מידי הסופר בעצמו "כל אלה הענינים הוצאתי ממעשה בראשית של רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול וממעשה מרכבה רבה ומרכבה זוטא (?) ומפרקי היכלות. וקצת הענינים (כונתו על מלת "וגו" אשר כתב בשמות המלאכים באיזה מקומות ועיין מה שכתבתי בהערותי לסדר רבה דבראשית הערה מט) לפי שהדברים עמוקים בהם שמות שלא יכילם שכל בעולם ולא יבינם שום חכם בזמנים אלו עד שיבא ויורה צדק לנו ומפני שלא תטעה בענין חנוך בן ירד שנקרא מטטרון ראיתי לכתוב בכאן ענין אחד שמצאתי בספר קנא בן קנא בפרשת בראשית על פסוק ויתהלך חנוך וגו' א"ר ישמעאל..."

ודע שהכתוב לפנינו בסדר רבה דבראשית ריש סי' מז עד ואמר ברוך כבוד ה' ממקומו הובא בסידור שער השמים לבעל השליה בקדושה דיוצר אור. וכתב שהעתיקו מפרקי היכלות. וכן הוא בבהמ"ד ח"ג. והוצאתי השינויים ממנו בתוך הערותי עיי"ש. אבל לפי מה שהוא בכת"י שלפני איננו מפרקי היכלות. ובתחלה דמיתי כי יתכן שכל המאמר הזה שייך להיכלות זוטא שאחריו בכת"י שלפני. ואולי מפני זה ייחסו בעל השליה לפרקי היכלות. אך מסגנון הכת"י לא נראה שיהיה קודם לו סיום הברייתא דמעשה בראשית. גם כי מתאים יחדיו סוף המאמר שקודם לו הוא סי' מז שמסיים "ומלמדין איתן לומר שירה וזמרה לפני כסא כבודו" עם התחלת המאמר הלז אמר ר"י כמה חביבין ישראל יותר ממה"ש שהמלאכים מבקשין לומר שירה תחלה וכו'. – וכן נראה גם מספר היכלות שבבהמ"ד ח"ה שהוא לדעתי היכלות זוטא כמו שזכרתי ובתחלתו (צד 171) מיד בא מט"ט שר הפנים והחזיר לי נשמתי וכו' כמו בכת"י שלפני וכ"ה בספר היכלות שנדפס בלבוב שנת 1864 ובפיצטרקוב שנת תרמ"ד. ולא נמצא בהם המאמר הלז של ר' ישמעאל. ועכ"פ יהיה איך שיהיה אין זה המאמר מפרקי היכלות. אך יש שקראו גם היכלות זוטא בשם פרקי היכלות. ויותר נראה שלפני הרב בעל השליה היה כתוב המאמר הזה גם בתוך פרקי היכלות כמו שמצאתי גם אני מאמר אחד הכתוב בהיכלות רבתי שהדפסתי בפרק ו סי' ג עד פרק ז סוף סי' ב שהוכפל בהיכלות זוטא כת"י שלפני בסופו בקצת שינויים.

27/07/2018 18:00

הספר הלז "מעשה בראשית" יכיל בו מדף קיו עד דף קכט עמוד א. הדפים כתובים משני עבריהם. והכתב מבהיק יפה אך הוא משונה ודומה קצת לכתב הנקרא כתב רש"י. ובקושי להבחין בו בין כ' לב'. וכשיבא ר' י' סמוכים זה לזה כתוב היורד בתוך הרי"ש.

6 פה אודיע צערי לרבים מאוהבי ואוהבי ספרות קדמוניות ישורון אשר הבטחתם להם לספח אל ספר הזה מאמרי הלז אשר חכמים רבים חכו עליו בשבע עינים מעת אשר הודעתי טיבו בשער ספר פרקי היכלות שהדפסתי בשנת תרמ"ט כי אך מפני רוב הוצאות הדפוס לא יכולתי לחתו גם עתה לפני הקוראים ואם ה' יהיה בעזרי אהן מקום לו בהבית השני מהבתי מדרשות אשר אוציא לאור בקרוב.